

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Актуальні проблеми сучасної зарубіжної історичної науки»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма «Етнологія»

Спеціальність В9 Історія та археологія

Галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
всесвітньої історії, протокол № 1
від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Актуальні проблеми сучасної зарубіжної історичної науки
Викладач (-і)	Жерноклеєв Олег Станіславович
Контактний телефон викладача	(0342) 59-61-87
E-mail викладача	oleh.zhernokleiev@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС/ 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації в день проведення лекцій/семінарських занять, або ж щочетверга після занять з 15.00 до 16.00 в 701.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс спрямований на розкриття найважливіших рис і особливостей розвитку світової історичної науки в період новітнього часу як єдиного процесу. У центрі уваги перебувають теоретичні аспекти історичної науки, концептуальні положення, які зумовлювали загальний рівень вивчення конкретно-історичних проблем і окремих етапів історії. Програма дисципліни розроблена за проблемно-хронологічним принципом викладу матеріалу, передбачає послідовне вивчення стану розвитку історичної науки. Хронологічні межі охоплюють історію становлення сучасної західної історичної науки від середини ХІХ століття до сьогодення (початок ХХІ століття). В основу періодизації курсу покладена послідовна зміна історичних епох, а також еволюція світоглядних принципів, методології й методики історичного дослідження. У зв'язку з цим дається стисла характеристика соціально-політичним, ідеологічним, загальнокультурним та організаційним умовам розвитку історичної науки на кожному етапі розвитку історизму як загалом у світі, так і у конкретних регіонах чи країнах.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Структурно курс побудований таким чином, щоб ознайомити студентів з тими школами, течіями та напрямками в історіографії, які за своїм значенням виходили за певні хронологічні або національні межі й відігравали провідну роль у розвитку світової історичної науки загалом. Суттєве місце при цьому відводиться характеристиці особливостей провідних національних історіографій.</p> <p>Враховуючи обмежену кількість годин, які за навчальним планом відведено на вивчення курсу, семінарські заняття переважно не дублюють матеріал лекційного курсу, окремі питання виділені для самостійного вивчення.</p> <p>Знайомство з історіографією всесвітньої історії дозволить студенту-історичному орієнтуватись у тому обсязі історичного знання, який вже нагромаджено у світовій історичній науці. На основі цього можлива більш кваліфікована постановка дослідницьких завдань при підготовці студентами-випускниками магістерських і дипломних робіт.</p> <p>Певну допомогу в освоєнні матеріалу може дати й залучення і творче використання міжпредметних зв'язків. Отримані студентами теоретичні знання і практичні навички конкретизують набуті при вивченні курсів філософії та методології історії, нової та новітньої історії країн Європи і Америки, Азії та Африки, є невід'ємною складовою підготовки істориків-професіоналів, принципово важливі для їх майбутньої науково-дослідної та педагогічної діяльності.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Загальні компетентності:	
ЗК01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	
ЗК02 Здатність працювати автономно.	
ЗК03 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	
ЗК04 Здатність спілкуватися іноземною мовою.	
Спеціальні (фахові) компетентності	
СК01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні, етнографічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.	

СК02. Здатність здійснювати історичні, археологічні й етнологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.

СК03. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії, археології та етнології.

СК04. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії, археології та етнології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.

СК10. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.

СК12. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

Програмні результати навчання

ПР01. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.

ПР03. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проєкти з урахуванням сучасних методологічних підходів.

ПР10. Узагальнювати результати власних наукових досліджень і презентувати їх у доповідях, публікаціях державною та іноземною мовами із дотриманням принципів академічної доброчесності та професійної етики.

ПР11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПР12. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	16
семінарські заняття	20
самостійна робота	54

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1-й семестр	032 «Історія та археологія» освітня програма «Етнологія»	1-й курс	нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	семінари	самост. роб
Тема 1. Вступ до курсу	2		4
Тема 2. Становлення історизму та модерної історичної науки.	2		4
Тема 3. Актуальні проблеми історичних досліджень в епоху кризи історизму (перша пол. XX ст.)	4	2	4

Тема 4. Проблематика історичної науки доби позитивізму та початку «антипозитивістського повороту» (друга пол. XIX – початок XX ст.)		2	4
Тема 5. Історична наука в США у першій половині XX ст.		2	4
Тема 6. Французька історична наука міжвоєнного періоду		4	4
Тема 7. Актуальні проблеми всесвітньої історії в працях французьких дослідників другої половини XX ст.	4		4
Тема 8. «Нова соціальна історія» Великобританії	2		4
Тема 9. Історична думка Італії в другій половині XX – на початку XXI ст.	2		4
Тема 10. Історична наука в США другої половини XX – початку XXI ст.		2	4
Тема 11. “Нове історичне мислення” і “нова історична наука” у Франції в другій половині XX ст.		2	4
Тема 12. Історичне знання у Великобританії в другій половині XX – на початку XXI ст.		2	4
Тема 13. Історична наука ФРН (50–90-і рр. XX – початок XXI ст.)		2	4
Тема 14. Основні тенденції розвитку світової історіографії кін. XX – поч. XXI ст.		2	2
ЗАГ:	16	20	54

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	100-бальна		
	Поточний контроль може проводитись у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі виступів здобувачів вищої освіти при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп’ютерного тестування тощо.		
	Контроль самостійної роботи (КСР) здійснюється у відповідні тижні шляхом тестувань.		
	Оцінювання здійснюється відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (наказ ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 18 вересня 2024 р. № 757).		
	Шкала оцінювання		
	Університетська	шкала ECTS	Національна
	90 – 100	A	відмінно
	80 – 89	B	добре
	70 – 79	C	

	60 – 69	D	задовільно
	50 – 59	E	
	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом
Вимоги до письмової роботи	Письмова контрольна робота: Два відкритих завдання, що охоплюють питання лекцій та семінарів і передбачають ширшу, докладну відповідь, одне питання щодо вміння стисло пояснити термін, одне – на знання історичної хронології курсу		
Семінарські заняття	Знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями: - «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і буде відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; - «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; - «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вмє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; - «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.		
Умови допуску до підсумкового контролю	Наявність результатів поточного контролю знань – позитивних оцінок за семінарські заняття та контрольну роботу, опрацювання питань для самостійної роботи (КСР), індивідуального завдання, хоча б мінімальна позитивна підсумкова оцінка за працю впродовж семестру (50 б.)		
Підсумковий контроль	Екзамен, тестова форма, 50 завдань (по 1б.)		
8. Рекомендована література <i>Історіографічні джерела</i>			
1. Арон, Р. Мир і війна між націями. К., 2000.			

2. Бродель, Ф. Ідентичність Франції. Кн. 1–3. К., 2013–2017.
3. Бродель, Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV–XVIII ст.: У 3 т. К., 1997–1999.
4. Гобсбаум, Е. Вік екстремізму. Коротка історія XX віку. 1914–1991. К., 2001.
5. Дюбі, Ж. Доба соборів. Мистецтво та суспільство 980–1420 років. К., 2003.
6. Коллінгвуд, Р. Дж. Ідея історії. К., 1996.
7. Ле Гофф, Ж. Середньовічна уява Ессеї. Львів, 2007.
8. Тойнбі, А. Дослідження історії: У 2-х т. К., 1995.
9. Тернер, Ф. Дж. Значення фронтиру для американської історії. *Україна модерна*. 2011. Ч. 18. С. 11-46 http://uamoderna.com/images/archiv/18/3_UM_18_archive_Turner.pdf

Підручники, посібники

10. Балух В.О. Візантиністика. Чернівці, 2006.
11. Драч О.О. Зарубіжна історіографія всесвітньої історії. Навчальний посібник. Черкаси, 2015. 164 с.
12. Дюпон-Мельниченко Ж.-Б., Ададуров В. Французька історіографія XX століття: Навч. посібник для студ. гуманіт. ф-тів вищ. навч. Закладів. Львів : Класика, 2001. 158 с.
13. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Львів, 2007.
14. Зашкільняк Л.О. Вступ до методології історії. Львів, 1996. 96 с.
15. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів, 1999.
16. Калакура Я. Методологія історіографічного дослідження. Науково-методичний посібник. Київ, 2018.
17. Копилов С. А., Верстюк В. В. Історіографія всесвітньої історії: навчально-методичний посібник для організації самостійної роботи студентів історичних факультетів. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019.
18. Копилов С. А., Верстюк В. В. Світова історіографія новітньої доби: навчально-методичний посібник для студентів історичного факульту. Кам'янець-Подільський, 2012.

Загальні праці

19. Вжосек, В. Історія – Культура – Метафора. Постановня неklasичної історіографії. Про історичне мислення. К., 2012.
20. Віднянський С. Стан, проблеми та перспективи досліджень із всесвітньої історії в Україні. *Український історичний журнал*. 2010. №5. С.166-179.
21. Дейвіс, Н. Європа: Історія / пер. з англ. П. Тарашука. К., 2008. 1464 с.
22. Доманська, Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле. К., 2012. 264 с.
23. Доманська, Е. Рятувальна історія. Ейдос. 2016-2017. № 9. С.129-144.
24. Єрмоленко В. Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX – XX століть. К., 2018. 480 с.
25. Калакура Я.С. Зарубіжний світ як предмет дослідження новітньої української історіографії. *Український історичний журнал*. 2012. №5. С.120-134.
26. Кудряченко А. Дослідження з проблематики всесвітньої історії у сучасній Україні. *Український історичний журнал*. 2011. №1. С.180-194.
27. Нові підходи до історіописання / За ред. Пітера Берка. К., 2013. 368 с.
28. Поморський Я. Велика зміна: історія перед викликами... Послання XX загального з'їзду польських істориків до істориків Центрально-Східної Європи. *Український історичний журнал*. 2020. № 1. С. 19-30.
29. Рюс, Ж. Поступ сучасних ідей. Панорама новітньої науки / Пер. з фр. К., 1998. 670 с.
30. Тіндалл Дж., Шай Е. Д. Історія Америки / пер. з англ. Л. Притула, Г. Сташків, О. Щур. Львів, 2010. 904 с.
31. Чернопол І. Компаративні фронтири: світовий та вітчизняний вимір / Ігор Чернопол К: «Критика», 2015. 376 с. (див. також його автореферат докторської дисертації на цю

ж тему: <http://www.inst-ukr.lviv.ua/uk/news/news/?newsid=650>).

32. Яковенко Н. Вступ до історії. К., 2007. 375 с.

Довідкові видання

33. Енциклопедія історії України. URL:

[http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?
C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU](http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU)

34. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Ч.Вінквіста та В.Тейлора; Пер. з англ. В.Шовкун. К., 2003.

35. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. Навч. посіб. / В.М.Литвин, В.І.Гусєв, А.Г.Слюсаренко та ін. К., 2002.

Викладач доктор історичних наук, професор Жерноклеєв Олег Станіславович